

רשימות חוברת קכא

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת תולדות, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — המשך וסיום המכתב לבן דודו (מנחם מענדל, בנו של הרה"ח ר' שמואל שניאורסאהן, אחיו של כ"ק הרה"ק וכו' ר' לוי יצחק שניאורסאהן) ליום מלאות לו יא' שנה.

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכת"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים“

עש"ק פ' תולדות, ה'תשנ"ח

ברוקלין, נ.י.

ובספרי () וב"ר ס"פ ויחי דשמואל ושלמה שנותיהם שווים. ושמואל הרי חי נ"ב שנה (מו"ק כח' ע"א), וא"כ ס"ל דגם שני חיי שלמה נב"ש. וכיון דמ"ש מלך (מ"א יא' מב') ע"כ דמלך בן יב"ש. וא"כ ס"ל כסד"ע הנ"ל או כג"א בתמורה וע"פ דברי התוס' בנזיר וכו"ל.

והנה בסה"ד הקשה בשם ס' ז"ר כנ"ל. ותירץ דמעשה אבשלום הי' בשנת הח' לשלמה, ואח"כ מלך עוד דוד ג"ש שלמות, ושלמה מלך בתחלת שנתו היב' ושנים מקוטעות הוו. וצ"ע שלא הביא דברי התוס' הנ"ל (בתמורה).

ולפענ"ד אפ"ל בקל דעת הספרי גם לפי הש"ס שלנו וגם אם נאמר שבן יב"ש שלמות מלך. והוא דהא דקאמר בסנה' (סט:) דשלמה הוה בן ז"ש בעת מרד אבשלום, פ"י שלא הי' פחות מזה. כי מדייק שם להביא ראי' דדורות הראשונים היו מולידים בני ח'. ומוכיח מאחיתופל שחי לג' שנה ומת כשבן בת בנו שלמה הי' עכ"פ בן ז', שא"כ — אחרי נכוי ב' שני לעבורים מוכח שהי' לא יותר מח"ש לכ"א בעת שנולד לו בן. אבל לפי התירוץ שם דאיתתא ילדה בת שש ג"כ, ולפי מסקנת הסוגיא דדורות הראשונים הולידו בני ח', א"כ הרי אפ"ל דילדו כ"א בני ח"ש, ובת שבע ילדה בת שש. וא"כ הרי הי' שלמה בן ט' בעת מות אחיתופל שהיא שנת קשר אבשלום. ולגירסא הנ"ל שהי' זה בשנת לז' לדוד — וגם לפי שטחיות פרש"י ותוס' בתמורה שסוף שנה הוא — הי' שלמה בן יב"ש שלמות במלכו.

וגם לולא משמעות הסוגיא בסנה' כנ"ל, הרי דיוק הש"ס שם הוא מקראי, ומן הכתוב אין להביא ראי' אלא דלא הי' פחות מז"ש, ולא שלא הי' גדול יותר וק"ל.

ובמדרש — הובא בס' י"מ מאכ"ח (ס' ט"י-יא') שנטרד שלמה ממלכותו ע"י אשמדי ג"ש ואח"כ נשא נעמה העמונית ומלך עוד ארבעים שנה. והוא דלא כספרי הנ"ל — ובלאה"כ מה שתירץ ביי"מ שם ששנים שלפני מאור' זה לא נמנו לשלמה בקרא וכו', מוקשה מחשבון שני ביהמ"ק הא' לסדר שנות העולם.

ואין להקשות איך מלך שלמה בן יב"ש ודן דינים וכדכתיב אז תבואנה (מ"א ג' טז) — [עיי' ירוש' סנה' פ"ג ריש ה"ט ופ"ד סוף ה"ז. תוד"ה מי יבמות מה: ירוש' יומא פ"ו ה"א. מ"ר קהלת פסקא כנסתי לי

כסף "שדה ושדות דיינים זכרים ודיינות נקבות". י"ד הל' מלכים פ"א ה"ה. טושו"ע חו"מ ס"ז ס"ג וד' — דגדולה מזו מצינו ביאשיהו ששפט בן ח' [עיין שבת נו: וברש"י שם]. ועוד זאת ששלמה דן גם בלא עדים והתראה (מ"ר שה"ש בתחלתו). לכאורה בש"ס (ר"ה כא' סע"ב) פלוגתא בזה. אלא ודאי ע"פ הדבור, וקבלוהו עליהם, ומלך שאני. ואכ"מ. [עייג"כ סנה' יט. מלך לא דן וכו' אבל מלכי ב"ד וכו', ובתוד"ה אבל, וביד מלכים פ"ג ה"ז].

— מתי נולד שלמה: זח"א ח ע"א (הובא בסה"ד) שביהכ"פ נמחל לדוד. ומשמע קצת בקראי דסמוך לזה נתעברה משלמה. וא"כ נולד באייר או בתמוז [דוגמת ראי' שהי' עבירו ט"ח מסנה' ע: רש"י ד"ה בר ג"ח האחרונים וכו'. ובן ז"ח הרי יולדת למקוטעים. ר"ה יא. וגם מנא ידעה ב"ש שיהא בן ז"ח. ויש לדחות] ודוד מת בעצרת (ירוש' חגיגה פ"ב ה"ג ומ"ר רות פ"ג בעצרת שחל להיות בשבת. ועיין שבת לא: ובסה"ד בשם רש"ל ותוד"ה חגיגה יז.).

ו"ח נצטרע דוד (יומא כב: ועיי"ש בת"י. סנה' קז.)

ו' שנים נצטרע דוד לפי הירוש' (י"מ חקו"ד פי"ד)

ו"ח שהי' דוד בורח מפני אבשלום (ירוש' הוריות ג' ב')

ה. ועוד מקור לזה ששלמה מלך בן י"ב שנים:

בספרי (ס"פ ברכה) וב"ר ס"פ ויחי איתא דשמואל ושלמה שנותיהם שווים. ושמואל הרי חי נ"ב שנה (מו"ק כח' ע"א), וא"כ סבירא להו דגם שני חיי שלמה נ"ב שנה.

וכיון דמ' שנה מלך שלמה (מ"א יא' מב') — על כרחך צריך לומר דמלך בן יב' שנים.

וא"כ, בהכרח לומר שהספרי וב"ר סבירא להו כסדר עולם הנ"ל (ס"ג), שלאחרי מרד אבשלום — שאז הי' שלמה בן ז' שנים — מלך דוד חמש שנים, ואז מלך שלמה בהיותו בן י"ב שנים, או שס"ל כגירסא א' בתמורה שהמרד הי' בשנת לו' למלכות דוד, וע"פ דברי התוס' בנזיר שפירושו תחלת שנת לו', ובמילא יש חמש שנים מזמן המרד (שהי' שלמה בן ז' שנים) עד התחלת מלכות שלמה בהיותו בן י"ב שנים, וכנ"ל (ס"ד).

והנה, בסדר הדורות²⁵ הקשה בשם ספר זית רענן על משמעות דברי הספרי ש"שלמה מלך בן י"ב שנה .. וחי נ"ב שנים .. א"כ מלך בן י"ב" — "דבתמורה (ט"ו) איתא שמלך דוד ל"ז שנה עד שמרד אבשלום, ושלמה הי' באותו פעם בן ז' כדאיתא רפ"ח דסנהדרין, א"כ הי' בן י" שנים כשמת אביו", כנ"ל (ס"ד). ותירץ, דמעשה אבשלום הי' בשנת הח' לשלמה, ואח"כ מלך עוד דוד ג' שנים שלימות, ושלמה מלך בתחלת שנתו היב', ושנים מקוטעות הוו.

וצ"ע שלא הביא דברי התוס' הנ"ל (בתמורה) שעמד על הסתירה שבין גירסא הב' בתמורה, שמלך דוד ל"ז שנה עד המרד (ולאחרי המרד מלך עוד שלש שנים), להסדר עולם, שמלך דוד חמש שנים אחר המרד (כנ"ל ס"ד).

ו. ולפענ"ד, אפשר לתרץ בקל דעת הספרי ששלמה חי נ"ב שנה, שעפ"ז צ"ל שמלך בן י"ב שנה — (לא רק כדעת הסדר עולם, או כגירסא הא' בתמורה, אלא) גם לפי הש"ס שלנו (גם לגירסא הב' בתמורה), וגם אם נאמר שבן יב' שנים שלימות (ולא מקוטעות) מלך.

ויסוד הדברים הוא — דהא דקאמר בסנהדרין (סט, ב) דשלמה הוה בן ז' שנים בעת מרד אבשלום, פירושו, שלא הי' פחות מזה (אבל יתכן שהי' גדול יותר, כדלקמן). כי:

הש"ס מדייק שם להביא ראי' דדורות הראשונים היו מולידים בני ח', ומוכיח מאחיתופל שחי לג' שנה, ומת באותו פרק זמן שבו הי' קשר אבשלום, כשבן בת בנו, שלמה (בנה של בת שבע, בתו של אליעם, בנו של אחיתופל), הי' עכ"פ בן ז', שא"כ — אחרי ניכוי ז' שנים דשלמה מל"ג שנותיו של אחיתופל, ועוד ב' שנים לג' עיבורים (של אליעם, בת שבע, ושלמה)²⁶, שאז ישארו כ"ד שנים לשלשה דורות (אליעם, ובת שבע, ושלמה) — מוכח שהי' לא יותר מח' שנה לכל א' (לאחיתופל, אליעם ובת שבע) בעת שנולד לו בן.

אבל לפי התירוץ בש"ס שם דאיתתא ילדה בת שש ג"כ²⁷, ולפי מסקנת הסוגיא (לאחרי ההוכחה משנותיו של בצלאל כו') דדורות הראשונים הולידו בני ח' — א"כ הרי אפ"ל דאחיתופל ואליעם ילדו כל אחד בהיותם בני ח' שנה²⁸, ובת שבע ילדה את שלמה בהיותה בת שש. וא"כ, הרי הי' שלמה (לא בן ז', אלא) בן ט' שנים בעת מות אחיתופל²⁹ שהיא שנת קשר אבשלום.

ולגירסא הנ"ל שהי' זה (קשר אבשלום, בהיות שלמה בן ט' שנים) בשנת לז' למלכות דוד — וגם לפי שטחיות פרש"י ותוס' בתמורה שסוף שנה הוא (כנ"ל ס"ד), ולאח"ז מלך דוד עוד שלש שנים — נמצא שהי' שלמה בן יב' שנים שלימות במלכו.

ויש להוסיף, שגם לולא משמעות הסוגיא בסנהדרין להביא ראי' שהיו מולידים בני ח', מאחיתופל שמת כשהי' שלמה לכל הפחות בן ז' שנים, כנ"ל — הרי דיוק הש"ס שם (בנוגע לחשבון שנותיו של שלמה) הוא מקראי [שבלידת שלמה כתיב "ויקרא את שמו ידידי", וסמך לי' "ויהי לשנתיים ימים גו' ואבשלום ברח וילך גשורה ויהי שם

26) שהרי 'פחות מח' חדשים אין שהות לעובר, ז' חדשים להריון וחדש לימי נדות וטהרה" (פרש"י שם). ונמצא, שג' עיבורים הם כ"ד חדשים (ב' שנים).

27) בגמרא שם: "דלמא תרווייהו (אחיתופל ואליעם) בתשע אוליד, ובת שבע אולידא בשית משום דאתתא בריא".

28) ודלא כבקס"ד "דלמא תרווייהו (אחיתופל ואליעם) בתשע אוליד".

29) שהרי שנות חיי אחיתופל הם ל"ג שנה: ח' שנה עד לידת אליעם, ח' שנה עד לידת בת שבע, ו' שנה עד לידת שלמה, ועוד ב' שנים לג' עיבורים (סך-הכל כ"ד שנה), ועוד ט' שנה דחיי שלמה.

שלש שנים" (הרי חמש שנים לשלמה), וכתוב "וישב אבשלום בירושלים שנתיים ימים" (הרי שבע שנים לשלמה), וכתוב "ויהי מקץ ארבעים שנה וגו'", שאז מרד אבשלום, ומן הכתוב אין להביא ראיה אלא דלא הי' שלמה פחות מז' שנים בזמן קשר אבשלום, ולא שלא הי' גדול יותר (שהרי יתכן שה"שנתיים ימים", "שלש שנים", ו"שנתיים ימים" הנ"ל, לא היו בסמיכות ממש, אלא הי' ביניהם הפסק זמן), וק"ל. וא"כ, אפשר שפיר לומר שבזמן קשר אבשלום הי' שלמה בן ט' שנה, כנ"ל.

ועפ"ז, דעת הספרי (ששלמה חי נ"ב שנה — שמזה מוכח שמלך בן י"ב שנה, כיון שמלכותו היתה ארבעים שנה) אתי שפיר גם לפי הש"ס שלנו שקשר אבשלום הי' בשנת לז' למלכות דוד (כגירסא הב'), וסוף שנה הוא — כיון שבסוף שנת ל"ז למלכות דוד הי' שלמה בן ט' שנים, וכעבור ג' שנות מלכות דוד האחרונים, מלך שלמה בהיותו בן י"ב שנים שלימות³⁰.

ז. ובמדרש — הובא בספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי (סי' ט"יא) — מצינו שנטרד שלמה ממלכותו ע"י אשמדי ג' שנים, ואח"כ נשא נעמה העמונית, ומלך עוד ארבעים שנה, וא"כ, חי שלמה יותר מנ"ב שנה. ומדרש זה הוא דלא כספרי הנ"ל ששני חיי שלמה נ"ב שנה.

— ובלאו הכי, מה שתירץ בעשרה מאמרות שם ששנים שלפני מאורע זה לא נמנו לשלמה בקרא וכו'³¹ — מוקשה מחשבון שני ביהמ"ק הא' לסדר שנות העולם³².

*

ח. ואין להקשות איך מלך שלמה בן י"ב שנים, ודן דינים,

(30) משא"כ דעת היל"ש, שחשבונו ש"בן י"ב שנה הי' שלמה במלכו" מיוסד על זה שבשנת קשר אבשלום הי' שלמה בן ז' שנה — אינו מתאים עם הש"ס שלנו שקשר אבשלום הי' בשנת ל"ו או בשנת ל"ז למלכות דוד, שעפ"ז נמצא ששלמה מלך בן י"א או אפילו בן י', כנ"ל ס"ד.

(31) ושם: "ואפשר שלא נמנו לשלמה השנים קדמוניות ולא כל זמן שנטרד ממלכותו, אלא אחרי שחזר על כנו. והכי דייק קרא דכתיב והימים אשר מלך שלמה בירושלים על כל ישראל, דמשמע רצופים".

(32) כי, בנין ביהמ"ק הא' הי' "בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית .. למלוך שלמה על ישראל" (מ"א, ו, א), שהיא שנת ב'תתקכ"ח (רש"י ע"ז ט, א), ואם נאמר שקדמו לזה עוד שנים שלא נמנו לשלמה בקרא, הרי קלקול חשבונות יש כאן.

וכדכתיב בתחלת מלכותו "אז תבואנה שתיים נשים וגו'" (מ"א ג' טז'),

— [עיינן ירושלמי סנהדרין פ"ג ריש ה"ט³³ ופ"ד סוף ה"ז³⁴. תוד"ה מי יבמות מה, ב³⁵. ירושלמי יומא פ"ו ה"א³⁶. מדרש רבה קהלת פיסקא "כנסתי לי גם כסף גו' שדה ושדות"³⁷: "שדה ושדות דיינים זכרים ודיינות נקבות". י"ד הל' מלכים פ"א ה"ה³⁸. טושו"ע חו"מ ס"ז ס"ג וד'³⁹] —

הגדולה מזו מצינו ביאשיהו — ששפט בן ח' [עיינן שבת נו, ב וברש"י שם⁴⁰].

ועוד זאת, ששלמה דן גם בלא עדים והתראה (מדרש רבה שיר השירים בתחלתו⁴¹). אבל, לכאורה בש"ס (ר"ה כא' סע"ב) יש פלוגתא בזה⁴².

(33) "נאמר כאן שני (ועמדו שני האנשים) ונאמר להלן וישארו שני האנשים, מה להלן אנשים ולא נשים, אף כאן אנשים ולא נשים ולא קטנים, הרי למדנו שאין האשה דנה". — ומזה מובן גם שאין הקטן דן.

(34) "הסריס וכל מי שלא ראה לו בנים, כשר לדון דיני ממונות ולא דיני נפשות .. אף פחות מבן עשרים ושלא הביא שתי שערות (אע"פ שעדיין לא נראו בו סימני סריס) כשר בדיני ממונות ולא בדיני נפשות, ויושב בדינו של שור".

(35) "אשה אינה ראוי' לדון, כדתנן כל הכשר לדון כשר להעיד, ובהדיא איתא בירושלמי דיומא (הובא לקמן בפנים) מעתה שאין אשה מעידה אינה דנה. ודבורה לא היתה דנה אלא מלמדת להן שידונו. אי נמי על פי הדיבור שאני". — ולכאורה הכוונה, שגם בנדו"ד יש לתרץ ששלמה לא ה' דן אלא מלמד להן שידונו, או (כדלקמן בפנים) שעל פי הדיבור שאני.

(36) "נאמר כאן שני ונאמר להלן שני, מה שני שנאמר להלן אנשים ולא נשים, אף שני שנאמר כאן אנשים ולא נשים ולא קטנים, הרי למדנו שאין האשה מעידה, מעתה אין האשה דנה" (כבירושלמי דסנהדרין פ"ג הנ"ל).

(37) פ"ב, ח (ובחירוש הרד"ל שם: "דיינות נקבות, לאו דוקא דיינות, דאשה פסולה לדון, אלא שופטת להשגיח שלא ישלטו הנשים בעולתה איש לרעותה את ידה. ובילקוט הגי' דינין זכרים ודינין נקבות, אפשר הוא כמו דיני, ופירושו דינים השייכים לאיש או לאשה לבדן").

(38) "אין מעמידין אשה .. כל משימות שבישראל אין ממנים בהם אלא איש".

(39) "וי"א שאינו ראוי לדון אלא מבן י"ח ומעלה והביא שתי שערות. וי"א דמבן י"ג ומעלה כשר ואפילו לא הביא שתי שערות". "אשה פסולה לדון".

(40) ושם: "כל האומר יאשיהו חטא (דכתיב שב אל ה', משמע דחטא מעיקרא) אינו אלא טועה .. אלא מה אני מקיים .. אשר שב וגו', שכל דיין שדן מבן שמונה וכו'", "שישב על כסא מלכותו, דכתיב בן ח' שנה וגו'".

(41) ושם (פ"א, יו"ד): "וישב שלמה על כסא ה' למלך .. מה כסא ה' דן בלא עדים והתראה, אף כסא שלמה דן בלא עדים והתראה. ואי זה הוא זה דינין של זונות, הה"ד אז תבואנה שתיים נשים".

(42) בר"ה שם: "רב ושמואל, חד אמר .. בקש קהלת למצוא דברי חפץ, בקש קהלת וכו'.

אלא ודאי הי' זה ע"פ הדיבור, וקבלוהו ישראל עליהם, ומלך שאני. ואכ"מ.

[עיי' ג"כ סנהדרין יט, א: "מלך לא דן וכו' אבל מלכי בית דוד דן וכו'", ובתוד"ה אבל, וביד הל' מלכים פ"ג ה"ז⁴³].

*

ט. מתי נולד שלמה:

בזח"א ח ע"א (הובא בסדר הדורות⁴⁴) איתא שביהכ"פ נמחל לדוד על מעשה דבת שבע. ומשמע קצת בקראי⁴⁵ דסמוך לזה נתעברה משלמה. וא"כ נולד שלמה באייר (לז' חדשים) או בתמוז (לט' חדשים).

[דוגמת ראי' שהי' עיבורו ט' חדשים (ונולד בתמוז) — מסנהדרין ע, ב רש"י ד"ה בר בפירוש דברי הגמרא במאמר בת שבע לשלמה "בר בטני"⁴⁶: "מע' גרמו לך להיות בעל צורה ובעל כח, שדחקתי ונכנסתי (דלא כ"כל הנשים של בית אביך (ש) כיון שמתעברות שוב אינן רואות פני המלך"), שתשמיש יפה לולד ללבנו ולזרזנו, כדאמרינן במס' נדה שלשה חדשים האחרונים וכו'", והיינו, שדחקה ונכנסה כו' גם בג' חדשים האחרונים (חודש הז', הח' והט'), וא"כ נולד לט' חדשים. משא"כ אם נאמר שנולד לז' חדשים, אין לך תשמיש ד"שלשה חדשים האחרונים". ובפרט שבן ז' חדשים הרי יולדת

וחד אמר וכו' אלא מה אני מקיים בקש קהלת למצוא דברי חפץ, בקש קהלת לדון דינין שבלב שלא בעדים ושלא בהתראה, יצתה ב"ק ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת, על פי שנים עדים וגו'". — ומזה משמע לכאורה שמ"ד הא' לא ס"ל שביקש לדון שלא בעדים ושלא בהתראה, והיינו, שרב ושמואל פליגי אם דן בלא עדים והתראה.

(43 בתוס' שם: "הכא מיירי דוקא לדון דיני ממונות, דלא איכפת לן אם לא יוכלו לענות אחריו (שלכן "אין מושיבין מלך בסנהדרין משום דכתיב לא תענה על ריב"), כדאמרינן דיני ממונות מתחילין מן הגדול .. דיני נפשות נמי אשכחן כדכתיב ויחגור [גם] דוד [את] חרבו .. כיון שהי' אותו הדין לכבודו על שמרד נבל בו, לא הי' לו בושת אם ידברו האחרים לפניו. אבל בשאר מלכי בית דוד ודאי אין דנין דיני נפשות". וברמב"ם שם: "מלכי בית דוד דנין אותן ומעדין עליהן, אבל מלכי ישראל גזרו חכמים שלא ידון ולא דנין אותו וכו'". — והיינו, ששאני דין מלכי בית דוד שדנים גם במקום סנהדרין לא דנים.

(44 ב"א תתצ"ב.

(45 ראה ש"ב יב, יג-כד: "ויאמר נתן אל דוד גם ה' העביר חטאתך לא תמות אפס .. הבן הילול לך מות ימות .. ויהי ביום השביעי וימת הילד .. וינחם דוד את בת שבע אשתו ויבוא אלי' .. ותלד בן ויקרא את שמו שלמה".

(46 משלי לא, ב.

למקוטעים (ר"ה יא, א), וא"כ, אין לך אפילו חודש א' שלם מ"שלשה חדשים האחרונים". וגם את"ל דהא דאמרינן "שלשה חדשים האחרונים וכו'" הוא גם בעיבור של ז' חדשים, היינו, חודש ה', ה' והז' — מנא ידעה בת שבע שיהא שלמה נולד בן ז' חדשים, שתדחוק ותכנס בחודש החמישי, הרי יתכן שיהא נולד בן ט' חדשים, כרגיל, ובמילא צריכה להמתין בשביל "שלשה חדשים האחרונים" עד לחודש השביעי. ויש לדחות רא"י זר].

ודוד מת בעצרת (ירושלמי חגיגה פ"ב ה"ג. ובמ"ר רות פ"ג — "בעצרת שחל להיות בשבת". ועיין שבת לא, ב, ובסדר הדורות בשם רש"ל, ותוד"ה אף חגיגה (יז, א)⁴⁷).

וא"כ, כשמלך שלמה בן י"ב שנה לאחר הסתלקות דוד בסיון — ה"י זה בחודש שלאחרי מלאות לו י"ב שנה (אם נולד באייר), או בחודש שלפני מלאות לו י"ב שנה (אם נולד בתמוז).

ו⁴⁸ חדשים נצטרע דוד (יומא כב, ב ועיי"ש בתוספות ישנים. סנהדרין קז, א)⁴⁹.

47) בשבת שם (סע"א ואילך): "אמר לו (הקב"ה לדוד) בשבת תמות .. כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס .. ונח נפשי". ובתוס' חגיגה שם: "בירושלמי .. דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אוננין והקריבו למחר .. וקשה לה"ר אלחנן תיפוק ל"י בלאו הכי לא הקריבו בראשון כיון שה"י בשבת, כדמשמע בפרק במה מדליקין דבשבת נפטר דוד. ושמא התם לית ל"י הכי אלא פליג אהא". ובסה"ד (ב"א תתקכ"ד): "וכתב הרש"ל פ' אמור: אבל גמ' דידן דס"ל דמת בשבת, י"ל דס"ל דמת ג"כ בעצרת".

48) הבא לקמן — נרשם בצידי הגליון על כל אורך הרשימה. ותוכן הדברים שייך, כנראה, לחשבון שנותיו של שלמה (שכומן המרד ה"י בן ז' שנים) בעת מלכותו, על יסוד הסוגיא דתמורה שמרד אבשלום ה"י בשנת ל"ו או שנת ל"ז למלכות דוד — דלכאורה, אין להוכיח ממספר שנות מלכותו של דוד, אם לא נכללו בהם ו' חדשים או ו' שנים דלקמן.

49) ביומא שם: "ששה חדשים נצטרע דוד". ובסנהדרין שם (ובפרש"י) מוסיף: "מנלן, דכתיב (מ"א ב, יא) והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים ובירושלים מלך שלשים ושלש שנים, וכתיב (ש"ב ה, ה) בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים וגו', והני ששה חדשים לא קחשיב (באיך קרא), ש"מ (לא ה"י מלכותו שלימה, ש)נצטרע" (אותן ו' חדשים). ובתוס' ישנים שם: "משום מעשה דבת שבע .. ובירושלים הוה. וקשה לר' דילפינן בחלק .. משמע שהיו בחברון. וי"ל דודאי אותה צרעת היתה בירושלים, ומה שנדלג באחד מן הפסוקים אותם ששה חדשים דחברון, היינו להודיע שהיו ששה חדשים שלא ה"י במלכותו, לפי שאותם ששה חדשים היתרים על החשבון של שנים ה"י בחברון נוח לו לדלגם יותר מלכתוב שמלך בירושלים ל"ב שנה וחצי. כך תירץ ה'ר אלחנן. אבל מספקא ל"י אם מלך דוד מ' שנה שלימים ואותם ו' חדשים היו יתרים על המ', או ה'ר חדשים היו מן החשבון, ול"ט שנה וחצי חשיב ארבעים שנה במקום אחר כי אינו רוצה למנות מקוטעות".

ו' שנים נצטרע דוד לפי הירושלמי (עשרה מאמרות מאמר
חקור דין פי"ד⁵⁰).
ו' חדשים שהי' דוד בורח מפני אבשלום שעירה הוות מתכפר
לו כהדיוט (ירושלמי הוריות פ"ג ה"ב).

(50) ושם: "נצטרע ששה חדשים כשטת הבבלי, וקראי הכי דייקי, או שש שנים כדעת
הירושלמי. ואפשר דהא והא איתא, כי ששה חדשים בלבד ישב בבית החפשית . . אך לא נתרפא
עד ו' שנים."